

Central European
Digital Media
Observatory

Spokojenost s demokracií v Česku dlouhodobě stagnuje

Coffee Beans

Pavol Kosnáč, Hugo Gloss

Spokojenost s demokracií se za posledních 30 let budování demokratické společnosti v České republice téměř nezměnila. Nedůvěra v demokratické vládnutí však není abstraktním pojmem, ale má konkrétní důsledky - v občanské participaci nebo zranitelnosti vůči dezinformacím. Jako klíčový faktor ovlivňující míru spokojenosti s demokracií se ukazuje dosažené vzdělání.

V rámci longitudinálního panelového průzkumu CEDMO Trends na otázku "Jak jste spokojen(a) s fungováním demokracie v České republice?" odpověděla v dubnu 2023 více než třetina respondentů "spíše nespokojen" nebo "zcela nespokojen" a téměř třetina "ani spokojen, ani nespokojen". Mírný nárůst počtu respondentů vyjadřujících nespokojenost s demokracií zachytila i další vlna šetření v květnu 2023. Trend nespokojenosti zachytil i průzkum společnosti Ipsos, rovněž v květnu 2023, kdy 42 % respondentů bylo s fungováním demokracie nespokojeno a dalších 27 % uvedlo, že není ani spokojeno, ani nespokojeno (Ipsos, 2023).

Podle údajů ústavu STEM, který porovnával odpovědi na otázku, do jaké míry jsou Češi celkově spokojeni s fungováním demokracie v České republice z roku 1993 (květen) a 2023 (červen), zůstaly hodnoty navzdory třiceti letům budování demokracie prakticky nezměněny. V květnu 1993 bylo "velmi spokojeno" a "celkem spokojeno" 43 % respondentů. Zatímco 46 % bylo "spíše nespokojeno" a 11 % "zcela nespokojeno". V červnu 2023 bylo přibližně 43 % respondentů "velmi spokojeno(a)" a "docela spokojeno(a)" a přibližně 41 % bylo "docela nespokojeno(a)" a 17 % bylo "docela nespokojeno(a)" (STEM, 2023).

Nespokojenost s demokracií není abstraktní pojem - respondenti, kteří subjektivně vnímají, že nemají prospěch z demokratického systému vládnutí ve své zemi, mnohem častěji věří dezinformacím, které dále podkopávají jejich důvěru v demokracii. Kombinace postupně slábnoucí důvěry v "systém" spolu se subjektivním pocitem, že demokratický systém nedokáže adekvátně reagovat na krize, tak vytváří situaci, kdy se část obyvatelstva začíná přiklánět k populistickým či radikálním řešením.

Z údajů o respondentech se jako klíčový faktor jeví vzdělání. Lidé s vyšším vzděláním jsou obecně spokojenější se stavem fungování demokracie a v ČR jsou také výraznější rozdíly mezi generacemi. Lidé do 44 let jsou se stavem fungování demokracie spokojenější než starší lidé. (Ipsos, 2023) Lze předpokládat, že na tento rozdíl bude mít vliv skutečnost, že mladší generace nezažila přechod z jednoho režimu do druhého. Význam vzdělání jako rozhodujícího faktoru pro prosazování demokracie potvrzuje i vlivná studie Proč demokracie potřebuje vzdělání, jejíž autoři explicitně uvádějí, že celosvětově je korelace mezi vzděláním a demokracií extrémně vysoká. (Glaeser, Ponzetto, Shleifer; 2007) Pokud tyto závěry platí, lze očekávat, že v průběhu generační obměny, pokud se udrží či zlepší vzdělanostní úroveň české populace, by se měla zvýšit i spokojenost s demokracií.

Bibliografie:

STEM, 2023 - <https://www.stem.cz/tricet-let-pravidelneho-vyzkumu-postoju-a-nazoru-ceske-verejnosti/>

Ipsos, 2023 - <https://www.ipsos.com/cs-cz/s-fungovanim-demokracie-je-v-cesku-spokojena-tretina-lidi-politici-podle-nich-nenaslouchaji-lidem>

Glaeser, Ponzetto, Shleifer; 2007 - <https://scholar.harvard.edu/shleifer/publications/why-does-democracy-need-education-0>